

Därför kräver vi en folkomröstning om Slussen!

Nya Slussen har kostat Stockholmarna enormt mycket tid, pengar och energi. Stora insatser ska ge ett storartat resultat – här är sambandet det omvända. Nya Slussen är stadsförändring utan uppsida, den:

- ger försämrad funktionalitet för kollektivtrafik, bilar, cyklister och gående
- kostar mer än dubbelt så mycket som behövs för att åtgärda de problem som finns
- tar dubbla tiden att genomföra jämfört med vad som krävs för att åtgärda problemen
- är så omfattande och komplicerat att det framtvingar dåliga trafikprovisorier som leder till långvariga och stora trafikproblem för östra och södra Stockholm
- förintar en konstruktion vars funktionalitet och arkitektur genom årtionden har hyllats av stans politiker, tjänstemän och fristående sakkunniga till förmån för en stadsmiljö som är förödande för Stockholm. En Sergelstorgsliknande förvandling av Slussenområdet, från stad till förort.
- berövar Stockholm och Stockholmsarna och våra besökare på en del av stadens historia och minne, en plats avbildad och besökt i litteratur, film och måleri

Ett problem med att argumentera mot Nya Slussen är att projektet är så unikt dåligt att en saklig beskrivning av projektet förefaller överdrivet negativ. Det är svårt att tro att en kommun kan besluta om något som, bortsett från att det åtgärdar det nuvarande förfallet, är ensidigt negativt.

Innebär det att staden blivit galen? Nej Nya Slussen är inte ett resultat av galenskap utan ett resultat av en beslutsprocess i en svår och komplicerad fråga som spårat ut. Förmodligen ligger förklaringen till att Stadshuset, för att komma framåt i beslutsprocessen, delat upp den i etapper och stegvis valt bort vissa alternativ, t.ex. förnyelse av befintlig lösning, och låst sig för andra, t.ex. trafiklösningen med en enda bro för motortrafik. Kunskapen om effekterna av dessa etappbeslut var ofullständig och när mer kunskap om effekterna kommit fram har prestige tillsammans med behovet att komma framåt i processen gjort att ansvariga valt att marschera vidare, i stället för att ompröva. Det är detta, starkt förenklat, som förklarar det till synes sinnesförvirrade i Nya Slussen projektet.

En situation har uppstått där ingen politiker förmår visa den handlingskraft som krävs för att ta Stockholm ur de felbeslut som fattats. Av främst detta skäl startar vi nu ett s.k. folkinitiativ med målet att det i samband med de allmänna valen den 14 september

2014 ska hållas en folkomröstning om Slussen. Vi vill hjälpa Stockholm att ta sig ur beslut som är mycket och långvarigt skadliga för vår hemstad.

Nya Slussen är Stockholms största stadsplaneskandal sedan förintelsen av Norrmalm. Folkomröstningsinitiativet syftar till att ta till vara på den möjlighet som ännu finns att hindra den planerade ödeläggelsen av ett viktigt Stockholmskapital för att istället vårda och förmera det.

En bidragande till vårt beslut att söka få tillstånd en kommunal folkomröstning om Slussen är att frågan – trots sin långvarighet och stora betydelse för upplevelsen av Stockholm – inte har varit en fråga som varit föremål för debatt inför något allmänt val. Vidare anser vi att Stockholms stads agerande i den process som lett fram till beslutet, och i en del frågor därefter strider mot en mängd regler eller praxis för hur en kommun ska agera. Exempel på sådant agerande finns i bilaga 1.

Insamlingen sker med denna formulering:

Jag vill ha en folkomröstning om Nya Slussen ska byggas eller att nuvarande Slussen ska förnyas.

Det finns alternativ till förnyelse av nuvarande Slussen som har betydande kvalitéer och därför skulle eller till och med borde övervägas. Sådana alternativ kräver dock, tillskillnad från alternativet att förnya nuvarande Slussen, en ny planprocess. Då det finns en efterfrågan, bland så väl allmänhet som politiker på att så snabbt som möjligt åtgärda det förfall som Slussen nu representerar har vi valt att arbeta för en välbekant, välfungerande och älskad lösning.

Bakom folkomröstningsinitiativet står Nätverket Folkomröstning om Slussen och Demokratinätverket Äkta Demokrati där talespersonen är Hans Jangeby.

Bilaga1.

Brott mot regler eller praxis i Stockholms stads planprocess avseende Slussen

Såväl plan- som beslutsprocessen har präglats av avsteg från vad som är föreskrivet eller brukligt. I flera fall har beslutsfattare, media och/eller allmänhet fått felaktig information om projektet. Nedan ges några exempel:

Avsteg från den normala planprocessen.

Projektet har delats upp i två olika detaljplaner, "Nya Slussen" och bussterminalen i Katarinaberget, trots att ingen av planerna fungerar i enskildhet. Orsaken till detta mycket ovanliga förfarande är okänt men leder till att den demokratiska beslutsprocessen försämras eftersom uppdelningen försvårar bedömning av projektets totala effekter vad gäller kostnader, funktionalitet och miljö.

Sakägare får ersättning för att dra tillbaka överklagande.

Mark och miljödomstolen upphävde 2012 Stockholms stads detaljplan för Slussen efter ett överklagande från fastighetsbolaget Atrium Ljungberg som äger det så kallade Glashuset. Fastighetsbolaget anförde att de byggrätter framför Glashuset som fanns med i detaljplanen kraftigt försämrade husets läge och innebar ett ekonomiskt avbräck om cirka 450 Mkr. Mark- och miljödomstolen fann att huvuddelen av Glashuset kommer att skymmas av de nya byggnaderna och anser inte, till skillnad från Stockholms Stad, att Glashuset även fortsättningsvis kommer att ha samma överordnade roll i stadsbilden.

Domen överklagades av Stockholms Stad. Inför överklagandet gjorde man upp med Atrium Ljungberg om att de skulle dra tillbaka sina invändningar. Som ersättning fick Atrium Ljungberg 80 miljoner i rabatt på tomtgäldavgiften samt byggrätten till de fyra fastigheterna framför Glashuset. Etikkollegiet kallade uppörelsen "oetisk i världsklass"¹.

Att staden betalat Atrium Ljungberg för att dra tillbaka sitt överklagande – och inte för att kompensera bolaget för ekonomisk skada framgår av avtalet mellan Staden och bolaget². Avtalet innebär att ersättning utgår till Atrium Ljungberg om detaljplanen för Nya Slussen vinner laga kraft, dvs. ersättning utgår även om detaljplanen inte genomförs.

Utredare som kom fram till "fel" slutsatser ersattes.

De utredare som Stockholms stad anlitat för att beskriva Nya Slussens påverkan på kulturvärdena i miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) byttes ut när de kom fram till andra slutsatser än de som Stockholms Stad önskade. Först anlätades kulturhistorikern Nils Ahlberg men denne fick inte fortsätta uppdraget efter att han lämnat en första rapport som visade att Nya Slussen skulle få stora konsekvenser för kulturvärdena i Stockholms innerstad. Istället anlätades då Stockholms Stadsmuseum för att utreda

¹ <http://www.etikkollegiet.se/2013/03/oetiskt-i-varldsklass/>

² <http://insynsverige.se/stockholm-exploatering/dagordning?date=2013-04-18>.

samma sak. När deras utredning också visade att Nya Slussen skulle få "stor negativ påverkan på kulturmiljövärdena inom Slussenområdet" framtogs även de uppdraget. Istället anlätades en tredje utredare, arkitekten Carl- Gustaf Hagander, som kom fram till att skadorna totalt sett var "måttliga".³

Haganders utlåtande baseras på att rivningen av funkisanläggningen "visserligen ger oersättliga skador" på riksintresset Stockholms innerstad men att detta kompenseras med att man bevarar riksintressanta miljöer på andra håll i staden. Adj. Professor Gösta Blücher,

f.d. Generaldirektör för Boverket och PBL-utredare som var med i det arbete som låg till grund för att införa begreppet riksintresse i lagstiftningen menar dock att detta är en "helt lagvidrig tolkning".⁴

Åsidosättande av plan- och bygglagen.

Enligt översiktplanen för Slussen ingår Slussens i ett s.k. riksintresse för kulturminnesvård och dess centrala utformning (bland annat klöverbladen) ska därför enligt översiktplanen bevaras.⁵ Enligt plan- och bygglagen ska kommunen i sin kungörelse om utställning av en plan, samt i själva planen, ange om ett detaljplaneförslag avviker från den då gällande översiktplanen.⁶ Nya Slussen" innebär en avvikelse från den då gällande översiktplanen – ändå har kommunen varken i kungörelsen om utställning eller i själva planen angivit att den avviker från översiktplanen.

Avsteg från Stockholms stads ekonomiadministrativa regelverk.

Staden har sagt nej till att ta upp ärendet till förnyad prövning efter att budgeten spräckts, trots att så föreskrivs i kommunens eget regelverk. Enligt regelverket skall projekt där kalkylerna avviker mer än 15 procent från det beslutade tas upp på nytt i fullmäktige.⁷ Redan i september 2012 stod det klart att budgeten var spräckt i och med de tillkommande kostnaderna för den nya bussterminalen Katarinaberget vilken inte fanns med i ursprungskalkylen. Sedan dess har Stockholms stad dessutom gjort en uppgörelse med Atrium Ljungberg för att förmå dem att dra tillbaka sin överklagande (uppgörelsen innebär ett intäktsbortfall om cirka 200 MKr).

Den ursprungliga budgeten enligt genomförandebeslutet i juni 2010 har en s.k. investeringskostnad för hela projektet på 8000 MKr⁸. I det beloppet ingår kostnader för en ny bussterminal (780 MKr) men som då planerades byggas på stadsgårdskajen, inte som senare beslutats inne i Katarinaberget, en tunnelbaneuppgång (130 MKr),

---

³ Svenska Dagbladet 2013-05-27 "Svidande kritik mot hanteringen av kulturvärden vid Slussen"

⁴ Svenska Dagbladet 2013-05-27 "Svidande kritik mot hanteringen av kulturvärden vid Slussen"

⁵ Översiktplan 99 sid 149

⁶ Att det i kungörelsen av planförslaget ska framgå om detaljplanen avviker från översiktplanen framgår av 5 kap. 24 § första stycket ÄPBL, Plan- och bygglag (1987:10)

⁷ Svar på Interpellation 24 september 2012 (2012:22) från oppositionsborgarrådet Tomas Rudin (S) om kostnaderna för genomförande av nya Slussen

⁸ Utlåtande 2010:66 RI (Dnr 311-481/2010) s16

avbördningskanaler (1040 MKr) om totalt 1950 miljoner kronor.⁹ Av underlaget framgår vidare att samtliga dessa investeringskostnader förutsattes finansieras av endera SL eller staten och/eller Mälarkommunerna. Varken SL, staten eller Mälarkommunerna har förklarat sig villiga att ens delfinansiera någon av dessa kostnader.¹⁰ Stadens budget bygger på full externfinansiering av båda dessa kostnader. Sådan finansiering saknas.

Av utlåtandet framgår vidare att varje halvårs försening av projektet beräknas medföra en fördyring av projektet med 160 MKr.¹¹ Förseningen av projektet i förhållande till den tidplan som fanns i underlaget är ca 2 år innebärande en merkostnad för förseningen om ca 640 Mkr.

Staden har ännu inte offentliggjort någon beräkning av vad bussterminalen i Katarinaberget kostar. Arbetsgruppen bakom plan B har skattat kostnaden till ca 2 000 MKr dvs. 1 120 Mkr mer än den budgeterade kostnaden på 780 Mkr.¹²

Genom beslutet att flytta bussterminalen till bergrum finns ett behov av att flytta en stor vattenledningstunnel som går där terminalen ska in, ledningen måste dras längre in i berget bakom terminalen. Enligt Stockholm Vatten är kostnaden för detta arbete 400 miljoner kronor. På fråga om denna kostnad ingår i budgeten om 8 miljarder för Nya Slussen svarar staden "alla kostnader för ledningsomläggningar ingår i den beslutade budgeten för projekt Slussen, som är 8 miljarder kronor."¹³ I och med att staden belagt innehållet i budgeten med sekretess (se nedan) går det inte att kontrollera om det i budgeten finns med kostnader för Stockholm Vatten och hur stora dessa är

Felaktig information:

Missvisande bilder i politikernas och allmänhetens beslutsunderlag

I domen om Nya Slussens detaljplan 27 september 2013, skriver Mark- och miljööverdomstolen¹⁴:

"Mark- och miljööverdomstolen gör bedömningen att en del av det informationsmaterial som använts i samband med samråd och utställning har varit missvisande."

Domstolen skriver vidare:

---

⁹ Utlåtande 2010:66 RI (Dnr 311-481/2010) s17

¹⁰ Miljöaktuellt 2013-01-07 "Så skall kostnaderna för Slussen fördelas"; Dagens Nyheter 2013-01-09 "Dålig utredning ingen grund för medfinansiering"

¹¹ Utlåtande 2010:66 RI (Dnr 311-481/2010)s 15

¹² Beloppet 2 miljarder kronor har beräknats schablonmässigt som schablonkostnaden 5000 kr per kubikmeter berg färdiginrett bergrum gånger rummets storlek om 400 000 kubikmeter. Enligt experter kan inredda bergrum kan kosta alltifrån 1 000 till 5 000 kr per kubikmeter. En terminal för bussar med erforderliga in- och utfarter, in- och utgångar, säkerhetsarrangemang och installationer har bedömts ligga på det övre intervallet. Beräkningen är mycket ungefärlig, kostnaden kan bli både mindre och större.

¹³ Mail 30 oktober 2013 från EXPL Slussen, Emma Sahlman,

¹⁴ Svea Hovrätt Mark- och miljööverdomstolen, mål nr P 11451-12, sidan 44-45.

”Kommunen har ett ansvar för att allt sådant material ska ge en rättvisande bild.”

Detta innebär att varken allmänhet eller politiker hade korrekta bilder vid tiden för beslutet om Nya Slussen i december 2011. Det är möjligt att beslutet hade blivit ett annat om ansvariga politiker och allmänheten fått korrekt informationsmaterial. Tidskriften Arkitektur skriver om de missvisande bilderna:

”De bilder man nu har publicerat som information till medborgarna är långt ifrån rättvisande. Utan att göra en bedömning av arkitektförslagets kvalitet kan man med rätta förundras över att informationen om det verkliga utförandet undanhållits från medborgarna. En misstro som nu så klart färgar av sig på alla delar i projektet.”¹⁵

Stockholms stad har nu tagit bort de missvisande bilderna från sin hemsida.

Alternativ har aldrig utretts.

Staden har aldrig utrett möjligheten att renovera eller riva och bygga upp Slussen på nytt inom ramen för nuvarande detaljplan. Alternativet ”Nybyggt bevarande” där klöverblandslösningen skulle återställas (och som togs fram för att många ville se sett sådant alternativ) innebar exempelvis så stora förändringar (bland annat en ny galleria) att den krävde en ny detaljplan.

Trots att Staden aldrig utrett frågan påstår företrädare för Alliansen i Stadsbyggnadsnämnden att så har skett. Stadens tjänstemän har även framfört liknande uppgifter och menar att det sannolikt inte är möjligt att lösa Slussenfrågan inom gällande detaljplan.¹⁶ Detta är dock endast en åsiktsyttring eftersom staden aldrig utrett detta alternativ.

Vilseledning angående Nya Slussens utformning

I Dagens Nyheter (29/4) skriver företrädare för Stockholms Stad att broarnas sammanlagda bredd över vattnet mellan Södermalm och Gamla Stan minskar från dagens 82 till 45 meter.¹⁷ Idag finns två broar om vardera 41 meter. I stadens förslag finns en högbro på 45 meter och lägre broar om 32 meter. Staden låtsas sålunda som att bara en av broarna (högbron) i deras förslag är en bro. Frågan är relevant eftersom frågan om broarnas bredd och utformning påverkar stadsmiljön.

Åsidosättande av offentlighetsprincipen

Innehållet i budgeten lämnas inte ut

Av budgeten om 8 miljarder kronor utgörs nästan 90 procent av en enda kostnad ”Investeringar allmän platsmark. En begäran om att få information om innehållet i den stora kostnadsposten

¹⁵ <http://www.arkitektur.se/stockholms-stads-missvisande-bilder-av-slussenprojektet>

¹⁶ Per Hagwall (M) i Dagens Nyheter 2012-07-24 ”Irrelevant Slussenjämförelse” Dagens Nyheter 2013-04-29 ”Upprustning av Slussen inom gällande detaljplan knappast möjlig”.

¹⁷ Dagens Nyheter 2013-04-29 ”Upprustning av Slussen inom gällande detaljplan knappast möjlig”.

nuvärdes beloppet är 5 998 miljoner kr. har Stockholms stad besvarat med att sekretessbelägga¹⁸ informationen. Motivet staden anför är att den tror att staden riskerar att få betala högre priser om mer detaljerad information lämnas ut. Beslutet har överklagats¹⁹ och frågan prövas nu av kammarrätten.

Inte heller politikerna i kommunfullmäktige har fått del av innehållet i den stora posten Investeringar allmän platsmark.

Genom att inte lämna ut informationen går det t.ex. inte att kontrollera om kommunens påstående att Stockholms Vattens kostnad på 400 miljoner kronor för omdragningar av rörledning ingår i den beslutade budgeten. Det går heller inte att diskutera kostnaden för andra enskildheter i projektet.

Ritningar lämnas inte ut (ännu endast muntligt besked)

Eftersom Mark- och miljööverdomstolen konstaterat att vissa bilder som använts som beslutsunderlag för politiker och allmänhet varit missvisande har Nätverket Nacka-Värmdöbor beslutet att göra rättvisande bilder. I det syftet har underlag i form av de digitala ritningar som kommunen har av Nya Slussen begärts att få utlämnade. Kommunen har avslagit begäran med motiveringen att ritningarna är arbetsmaterial.

Modellen av Nya Slussen lämnas inte ut (ännu endast muntligt besked)

Eftersom de digitala ritningarna inte lämnas ut har begärts att få filma den modell staden låtit tillverka.²⁰ Den begäran har avslagits med motiveringen att modellen är nedpackad. Inte heller då Nätverket Nacka Värmdöbor angett sig beredda att packa uppmodellen, packa ner den samt stå för eventuella kostnader för att göra detta och eventuella skador har staden gott med på att tillgängliggöra modellen.

Simuleringar av trafikflödena i Nya Slussen lämnas inte ut

Det finns "filmer" av de simuleringar av trafikflödena i Nya Slussen. Dessa "filmer" har begärts att få utlämnade. Staden har svarat att dessa simuleringar inte finns hos dem utan hos den konsult som gjort dem. Konsulten svarar att de inte lämnar ut stadens material. Just nu har staden begärt en veckas (ytterligare) beredningstid för att ta ställning till begäran.

Detta dokument ska kompletteras med källhänvisningar till Stadens skriftliga beslut om att inte lämna ut handlingar när sådan erhållits.

---

¹⁸ [Se Exploateringskontorets avslagsbeslut Dnr E2013-040](#)

¹⁹ [Se Yttrande över Exploateringskontorets skrivelse Dnr E2013-040-01574, mål 6371-13, rotel 064, Kammarrättens aktbilaga 4](#)

²⁰ [Utfående ritning modell.pdf](#)